

AUŠRA ŽEMIENĖ

Vilniaus Gedimino technikos universitetas
ausra.zemiene@vgtu.lt

Dėl Mažosios Lietuvos asmenvardžių kilmės (XVIII–XIX a.)

Šiais intensyvios globalizacijos laikais yra gyvybiškai svarbu puoselėti tautinį savitumą, todėl tyrėjai gręžiasi į senuosiuose raštuose išlikusius kalbos paminklus. Kadangi didžioji dalis Mažosios Lietuvos vardyno šaltinių dėl Antrojo pasaulinio karo įvykių buvo išvežti į Vokietijos archyvus, šio regiono (kitaip – Rytų Prūsijos) onimų (asmenvardžiams ir vietovardžiams) tyrimo rezultatai anksčiau daugiausia buvo skelbiami vokiečių tyrėjų darbuose (Trautmann 1925; Kenkel 1971; Krause 2007 ir kt.). Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę situacija pasikeitė iš esmės – Vokietijos archyvų šaltiniai tapo pasiekiami ir Lietuvos mokslininkams. Vis dėlto ligi šiol jų paskelbti tyrimai daugiau grindžiami Ordino ir Rytprusių foliantų, saugomų Berlyno slaptajame valstybiniame archyve Preussischer Kulturbesitz, empirine medžiaga. Daugiau nuveikta tiriant ir skelbiant vietovardžių tyrimų rezultatus (Blažienė 2000, 2005, 2010 ir kt.; Deltuvienė 2000, 2001, 2002, 2006, 2011, 2012 ir kt.), tačiau jau tiriami ir minėtų foliantų šaltiniuose esantys istoriniai Mažosios Lietuvos asmenvardžiai (Urbonavičiūtė 2005, 2011). Pažymėtina, kad nors vardyno tyrimui yra svarbus kiekvienas onimas (nesvarbu, ar jis būtų užfiksuotas rankraštiniuose, ar spausdintiniuose šaltiniuose), patikimiausia vardyno medžiaga visgi randama rankraštiniuose šaltiniuose (Blažienė 2010: 18), o tokių (bažnytinės krikšto, santuokų registravimo ir kt. knygos) daugiausia saugoma kitame Berlyno archyve – Evangelisches Zentralarchiv. Minėto archyvo šaltiniuose esančių duomenų pagrindu išsamiau tirtos tik XVIII–XIX a. Ragainės apskrities lietuvininkų pavardės (Žemienė 2002).

Šio pranešimo objektas – Mažosios Lietuvos lietuviškiausios dalies (vadinamosios Lietuvos Provincijos, kurią sudarė keturios apskritys: Klaipėdos, Tilžės, Ragainės, Įsruties) lietuvininkų asmenvardžiai (vardai ir pavardės), užrašyti XVIII–XIX a. bažnytinėse knygoose, šiuo metu saugomose Centriname evangelikų archyve, vok. Evangelisches Zentralarchiv (toliau – EZA).

Tikslas – nustatyti tiriamo Mažosios Lietuvos arealo lietuvininkų XVIII–XIX a. populiariausius vardus ir pavardes, jų genetinės kilmės šaltinius.

Tyrimą finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutartis Nr. LIT-9-8).